

‘Iedereen doet maar wat met ontwormen. Verontrustend’

Echt geschrokken over de grote resistentie van *Haemonchus* tegen ivermectine is hij niet. Parasitoloog Harm Ploeger is wel bezorgd over de manier waarop veel schapenhouders hun dieren ontwormen: ze doen vaak maar wat. Kennis ontbreekt.

Het bestrijden van maag-darmwormen gaat niet goed. Resistentie tegen wormmiddelen bestaat al jaren en neemt alleen maar toe. Onderzoek van de faculteit Diergeneeskunde in Utrecht van afgelopen zomer toont aan dat nu ook het populaire middel ivermectine op veel bedrijven tegen de beruchte lebmaagworm *Haemonchus contortus* niet goed meer werkt. Parasitoloog dr. ir.

Harm Ploeger, onder wiens verantwoordelijkheid het onderzoek plaatsvond, noemt de uitkomsten schrikbarend.

Waarom heeft u dit onderzoek naar resistentie gedaan?

“Omdat er meer en meer uitbraken van *Haemonchus* zijn. Onze intuïtie was een toenemende resis-

DR. IR. HARM PLOEGER

- PARASITOLOOG BIJ DE FACULTEIT
DIERGEENEESKUNDE IN UTRECHT
- DOCENT EN ONDERZOEKER
- SPECIALISME: LANDBOUWHUISDIEREN

tentie tegen ivermectine, het meest gebruikte product tegen *Haemonchus*.”

Bent u geschrokken van de resultaten?

“Ik had wel verwacht dat er ivermectineresistentie was. Maar het percentage blijkt wel erg hoog. Of je daarvan schrikt is een tweede. Het is wel veel, ja.”

Hoe is het mogelijk dat die resistentie zo groot is geworden?

“Sinds 2007 is er al resistentie. In dat jaar waren er alarmerend veel uitbraken van *Haemonchus*. In 2008 en 2009 ook. Dan kun je niet meer denken dat het aan bijvoorbeeld klimaatveranderingen ligt. Er is blijkbaar ineens een knop omgegaan.

Het gaat om een complex van factoren. In de eerste plaats wordt er soms ondergedoseerd. In de tweede plaats ontwormen de meeste schapenhouders al hun dieren. Beter is 95 tot 98 procent te ontwormen, zodat je altijd gevoelige wormen overhoudt. De derde factor is dat op onjuiste tijdstippen wordt ontwormd, bijvoorbeeld ver in het najaar. Dan is er nog maar een kleine wormenpopulatie die je aan het middel blootstelt, terwijl dat niet hoeft. De wormen die overleven, vormen wel je nieuwe populatie volgend jaar. Er wordt ook te vaak ontwormd, meestal zonder mestonderzoek vooraf. Er is geen structuur in de manier waarop wordt ontwormd. Iedereen doet maar wat. Dat verontrust me nog het meest.”

‘Het nieuwe ontwormen’ is al jaren van kracht. Lukt die nieuwe strategie niet?

“Dat vind ik een lastig fenomeen. Veel schapenhouders hebben het idee: het komt wel goed, er komt wel weer een nieuw middel. Of: op mijn bedrijf spelen die problemen niet. Ze zijn ook gewend aan blind ontwormen, dus zonder mestonderzoek vooraf. Ze denken dat het daarvan duurder wordt, maar dat is niet zo. Neem een mestmonster als je toch tussen je schapen loopt en laat het onderzoeken. Misschien kun je het ontwormen een paar weken uitstellen. Dat scheelt een hoop werk en geld, en het middelengebruik daalt erdoor.”

En dieren niet behandelen dan?

“Dat stuit velen tegen de borst. Je moet het durven een lichte infectie te laten bestaan.”

Kun je dit de schapenhouders kwalijk nemen?

“Nee. We hebben zelf aan de oude werkwijze bijgedragen. Eind jaren tachtig kwam pas het besef om minder te ontwormen. Het verhaal komt niet over in de praktijk. Blijkbaar doen wij iets fout.”

Kun je het de dierenartsen verwijten?

“Ja en nee. Als ze al langer meelopen, denken ze misschien nog: wormen zijn niet goed, je moet ze doden. Bij een aantal dierenartsen merk ik heel weinig kennis over parasitologie.”

Wat moet er gebeuren nu het grote resistentieprobleem bij *Haemonchus* is blootgelegd?

“Wat ik graag zou zien is dat de schapenhouders meer grip krijgen op worminfecties. Ze hebben meer kennis nodig. Ze moeten leren door het jaar heen stijgingen en dalingen van infecties te begrijpen.

Dierenartsen zouden poortwachters moeten worden. Betrokken raken bij de bedrijven en meer overleggen met de schapenhouders. Ze worden dan verplicht hun kennis op peil te houden.

Tot slot moet de regelgeving aangescherpt worden. Nu krijg je wormmiddelen alleen nog maar op recept, maar ik vind dat eigenlijk alleen de dierenarts mag gaan ontwormen.”

Wie moet het voortouw nemen? Het rijk? Dierenartsen? GD? Farmaceuten?

“Farmaceuten in elk geval niet. Ze zitten in een spaagaat. Ze willen wel meewerken aan zo weinig mogelijk ontwormen, maar op korte termijn is dat voor hun marketing niet goed.

Het rijk moet qua regelgeving het voortouw nemen. Dat is een lang en traag proces.

Wetenschappers moeten het initiatief nemen in onderzoek en voorlichting.

Het productschap kan een grote rol spelen door schapenhouders en studieclubs te begeleiden. Dan leren schapenhouders dat het werkt, dat het ze geld oplevert als ze minder middelen gebruiken. Je krijgt dan een soort olievlékwerking. Daar geloof ik wel in. Meer bottom-up. Je moet het niet opleggen. Het moet vanuit de schapenhouders zelf gaan werken.”

Hoe moet het nu verder met de ivermectines en *Haemonchus*?

“Daar kan weinig. Als ivermectine niet goed meer werkt, moet je het middel niet meer gebruiken. Als er eenmaal resistentie is, blijft die voor altijd. Het is belangrijk om met mestonderzoek te controleren op de werking. Als je het aan de dieren ziet, ben je te laat.” <<

